

24.11.2022 D/480/04.07.02/2021

Tarkastuskertomus 13/2022 Työperusteinen maahanmuutto – Maahanmuuttohallinnon tehokkuus, asiakaslähtöisyys sekä ulkomaisen työvoiman rekrytointi sosiaali- ja terveysalalle

Yhteenveto kertomusluonnoksen lausunnoista

Valtiontalouden tarkastusvirasto on saanut viitekohdassa mainitun tarkastuskertomuksen luonnoksesta palautetta seuraavasti:

- Tilastokeskus 11.11.2022
- Valvira 11.11.2022
- Valtiovarainministeriö 14.11.2022
- Maahanmuuttovirasto 15.11.2022
- Sosiaali- ja terveysministeriö 15.11.2022
- Digi- ja väestötietovirasto 16.11.2022
- Sisäministeriö 16.11.2022
- Työ- ja elinkeinoministeriö 16.11.2022
- Ulkoministeriö 17.11.2022

Lausunnonantajilla on ollut tilaisuus

- lausua näkemyksensä tarkastuskertomusluonnoksessa esitetyistä tarkastusviraston kannanotoista sekä
- esittää kertomusluonnoksen tekstiin korjaus- ja täsmennysehdotuksia.

Ennen lopullisen tarkastuskertomuksen antamista tarkastusvirasto on kertomusta viimeisteltäessä ottanut huomioon palautteen seuraavasti:

Lausunnonantajien näkemykset kannanotoista

Palautteen antajien lausunnoissa on yhdytty kertomusluonnoksen kannanottoihin.

Digi- ja väestötietovirasto (DVV) huomioi lausunnossaan kannanotot lupa- ja palvelujärjestelmän asiakaslähtöisyyden kehittämisestä sekä tietopohjan kehittämistarpeista. DVV on kehittänyt ja kehittää edelleen toimintaansa asiakaslähtöisemmäksi. Tämä on huomioitu lopullisessa tarkastuskertomuksessa.

Maahanmuuttovirasto toteaa lausunnossaan, että kertomusluonnoksessa esitetyt suositukset ovat perusteltuja ja auttavat osaltaan virastoa suuntaamaan toimintansa kehittämistä. Virasto huomioi sitä koskevan suosituksen vuoden 2023 kehittämissuunnitelmassaan.

Sisäministeriö toteaa lausunnossaan, että tarkastuksen suosituksissa on kiinnitetty huomiota tärkeisiin asioihin, mutta luonnoksen perusteella olisi voinut nostaa esille muitakin suosituksia. Sisäministeriön lausunnossa kuvataan laajasti aihealueeseen liittyviä ajankohtaisia toimia, joita ministeriössä ja laajemminkin hallinnossa valmistellaan tällä hetkellä. Lausunnon perusteella tehtiin joitakin sisältömuutoksia ja tarkennuksia kertomukseen. Nämä liittyivät ensi sijassa käynnissä oleviin oleskelulupien ja henkilötunnusten uudistustoimiin, D-viisumiin sekä perheenyhdistämistä ja toimeentuloedellytyksiä koskeviin yksityiskohtiin. Sisäministeriön lausunto ei antanut aihetta tarkastuksen kannanottojen muutoksiin.

Sosiaali- ja terveysministeriö toteaa lausunnossaan, että tarkastuskertomusluonnoksessa esitetyt suositukset ovat tärkeitä tai erittäin tärkeitä. Sosiaali- ja terveysministeriö kertoo liittävänsä sote-alan osaa- mis- ja työvoimatarpeen ennakointityötä koskevan suosituksen sekä kielitaitoa koskevan suosituksen osaksi sote-henkilöstön riittävyden ja saatavuuden ohjelman strategisen tiekartan tavoiteasetantaa ja

toimenpiteiden valmistelua. Sosiaali- ja terveysministeriö myös katsoo, että riittävän kielitaidon lisäksi on tärkeää tarkastella ammattihenkilölainsäädännön kehittämistarpeita myös muistakin ulkomaalaisen työvoiman rekrytointiin liittyvistä näkökulmista.

Tilastokeskus keskittyy lausunnossaan työperusteisen maahanmuuton tietopohjaan koskeviin asiakohtiin. Tilastokeskus pitää suositusta tietoperustan parantamista hyvänä, mutta ehdottaa, että suositusta laajennettaisiin koskemaan kaikkea maahanmuuttoa ja että muutoksen toteuttamiselle annettaisiin aikataulu. Tarkastuksen rajauksen ja tehdyn tiedonhankinnan perusteella suositus pidetään ennallaan. Tilastokeskus kiinnittää lausunnossaan huomiota myös siihen, että kertomusluonnoksessa olisi voitu käsitellä laajemmin ulkomailla suoritettujen tutkintojen puutteellista tilastointia ja rekisteröintiä. Tutkintorekisterien ajantasaisuus on tärkeä asia, mutta tarkastuksen laajuuden takia sitä ei voitu käsitellä tarkastuksessa syvemmin. Tilastokeskuksen lausunto ei antanut aihetta tarkastuksen kannanottojen muutoksiin.

Työ- ja elinkeinoministeriön lausunnossa ei oteta kantaa kertomusluonnoksen suosituksiin tai kannanottoihin. Ministeriö esittää lausunnossaan, että kertomusluonnos on kattava ja sen ajoitus on otollinen. Havaintoja ministeriö pitää hyödyllisinä suunniteltaessa koulutus- ja työperusteisen maahanmuuton tiekartan toimeenpanoa tulevina vuosina. Fokus sosiaali- ja terveysalaan on ministeriön mukaan perusteltu. Ministeriön mukaan raportissa ei ole huomioitu kaikkea viimeisintä kehitystyötä ja joissain yksityiskohdissa on tarkentamista. Nämä on huomioitu lopullisessa tarkastuskertomuksessa.

Ulkoministeriö pitää tarkastuksessa tehtyä työtä tärkeänä ja kertoo osallistuvansa viranomaisten väliin yhteistyöhön aktiivisesti.

Valtiovarainministeriön lausunnossa ministeriö pitää kannatettavana tarkastusviraston suositusta siitä, että työperusteisen maahanmuuton tietopohjan puutteet selvitetään ja korjataan siten, että jatkossa oleskeluluvan syytä kuvaava tieto kyetään yhdistämään muuhun kansalliseen rekisteritietoon. Ministeriön mukaan edellä mainitussa selvitystyössä olisi huomioitava maahanmuuton tietoperustan kehittäminen työperusteista maahanmuuttoa laajemmin. Samoin korjaamistoimien vaikuttavuus suhteessa niistä aiheutuviin kustannuksiin tulee arvioida ennen kehittämistoimiin ryhtymistä.

Liittyen tarkastuksen kannanottoon työperusteisten maahanmuuttajien lupa- ja palvelujärjestelmän asiakaslähtöisyyden kehittämisestä, valtiovarainministeriö tuo lausunnossaan esille, että ministeriö on seurannut Digi- ja väestötietoviraston (DVV) palveluiden saatavuutta ja pyrkinyt viraston tulosoajajana kehittämään palveluiden saatavuutta ja asiakaslähtöisyyttä. Lausunnon perusteella tarkastuskertomukseen on lisätty asiaa koskevaa tietoa.

Tarkastuksen kannanottoon työperusteisten maahanmuuttajien asettautumisesta ja kotouttamisesta valtiovarainministeriö esitti lausunnossaan, että tarkastuksessa ei ole kattavasti kuvattu ministeriön hankkeita, joilla helpotetaan työperusteisen maahanmuuttajan ja hänen perheensä Suomeen asettautumista. Lausunnon perusteella tarkastuksen liitteenä olevaan muistioon ”Työn perusteella maahanmuuttaneille tarjottavat asettautumis- ja kotouttamispalvelut sekä palvelujärjestelmän tehokkuus” on lisätty tietoa ko. hankkeista ja niiden toimenpiteistä. Valtiovarainministeriön lausunto ei antanut aihetta tarkastuksen kannanottojen muutoksiin.

Valvira toteaa lausunnossaan, että kertomusluonnoksessa esitetyt kannanotot ovat hyviä ja perusteltuja ja suositukset ovat kannatettavia. Valvira kertoo lausunnossaan osallistuvansa omalta osaltaan lailistusprosessin ja sitä tukevan pätevyitysmiskoulutuksen kehittämiseen ja vakiinnuttamiseen. Lausunnossa korostetaan myös sitä, että on tärkeää, että ulkomailta Suomeen muuttavat voivat harjoittaa sitä ammattia, johon heillä on kotimaassaan hankittu pätevyys. Valvira katsoo myös, että kielitaitovaatimusten uudelleen arviointi on tärkeää ja lainsäädännön täsmentäminen on välttämätöntä. Lausunto ei antanut aihetta muutoksiin lopullisessa tarkastuskertomuksessa.

Teknisluonteiset täsmennys- ja korjausehdotukset

Lausunnoissa esitetyt korjaus- ja täsmennysehdotukset on otettu tekstimuutoksina huomioon lopullisessa tarkastuskertomuksessa sekä tarkastuksen liitteinä olevissa muistioissa ”Ulkomaisen työvoiman rekrytointi sosiaali- ja terveysalalle” sekä ”Työn perusteella maahan muuttaneille tarjottavat asettautumis- ja kotouttamispalvelut sekä palvelujärjestelmän tehokkuus”.

Lisätietoja: Johtava tuloksellisuustarkastaja Sari Hanhinen p. 040 733 5292